

ARCHEOLOGISCHE WERFBEGELEIDING

NEVELE STATIONSSTRAAT

10 - 12 JULI 2013

David Vanhee

COLOFON

© 2013

© Kale - Leie Archeologische Dienst, David Vanhee

figuren © Auteurs (KLAD), tenzij anders vermeld

layout:

druk- & bindwerk:

verantwoordelijke uitgever:

D. Vanhee

Zquadra, Kortrijk

Kale - Leie Archeologische Dienst

Kasteelstraat 26

9880 Aalter

www.deklad.be

I. Voorwoord

Dit document biedt een overzicht van de vondsten gedaan bij de werfbegeleiding van de bouwwerken aan de uitbreiding van de bibliotheek met een foyer en de bouw van een nieuw jeugdhuis in de Stationsstraat te Landegem - Nevele, door intergemeentelijk archeoloog D. Vanhee van de KLAD.

Bij de bouw van de bestaande bibliotheek in de jaren '90 van vorige eeuw waren Romeinse sporen aan het licht gekomen. De kans bestond dat bij de uitbreiding van de bibliotheek en de bouw van het nieuwe jeugdhuis op een naburig perceel terug vondsten zouden worden gedaan. Door de aard van de funderingswerken was de mogelijk te verstoren oppervlakte echter beperkt. Daarom werd geen vooronderzoek met proefsleuven uitgevoerd maar over gegaan tot een werfbegeleiding van de funderingswerken. De vondsten waren beperkt.

Dit onderzoek was enkel mogelijk door de inzet van velen. Wij wensen onze dank uit te spreken aan het gemeentebestuur van Nevele, de dienst Grondgebiedzaken en diensthoofd Eveline Dhondt, het personeel van de gemeentelijke diensten, het bouwbedrijf Qubus en Absorb, architect TARCH bvba, landmeter Kenneth Smith en Danny Dupont, Danny Verheyne, Kenneth De Keyser, Ronny De Rocker en Elsie De Vriese die vrijwillig een handje kwamen helpen.

II. Inhoud

I. Voorwoord	3
II. Inhoud	5
III. Administratieve gegevens	7
IV. Projectomschrijving	9
IV.1 Aanleiding van en opbouw naar het onderzoek	9
IV.2 Tijds kader	9
IV.3 Financieel kader	9
V. Archeologische en historische voorkennis	11
VI. Resultaten	15
VI.1 De foyer aan de bibliotheek	15
VI.2 Het jeugdhuis	17
VII. Besluit	19
VIII. Bibliografie	21

III. Administratieve gegevens

LOCATIEGEGEVENS BIBLIOTHEEK

Gemeente:	Nevele - Landegem
Plaats/straat:	Stationsstraat 20
Kadastrale gegevens:	Nevele, Afd. 5, sectie B, perceel 163s2
X:	94290.8
Y:	194618.82

LOCATIEGEGEVENS JEUGDHUIS

Gemeente:	Nevele - Landegem
Plaats/straat:	Stationsstraat
Kadastrale gegevens:	Nevele, Afd. 5, sectie B, percelen 25r3, 25y2 & 25a3
X:	94206.07
Y:	194624.09 (midden terrein)

OPGRAVINGSDOCUMENTATIE

Vergunning:	2013/268
Geldig:	09/07/2013 tot 31/07/2013
Naam aanvrager:	David Vanhee
Naam vooronderzoek:	Stationsstraat
Opgravingscode:	Nev – STA – VO13 (1 & 2)
Datum:	10 - 12 juli 2013
Te onderzoeken oppervlakte:	jeugdhuis : 140,51 m ² foyer : 185,3 m ²
Algemene methodiek:	werfbegeleiding

BOUWHEER

Gemeente Nevele
C. Buyssestraat 15 - 17
9850 Nevele

Figuur 1: Bodemkaart van het projectgebied met (1) de bibliotheek en (2) het jeugdhuis. (© <http://geo-vlaanderen.gisvlaanderen.be>)

Figuur 2: De luchtfoto toont de ligging van de percelen nabij de Kale. De Kale zelf werd rechtgetrokken, zoals duidelijk te zien op bovenstaande kaart en de recente luchtfoto. (© bingmaps)

IV. Projectomschrijving

IV.1 AANLEIDING VAN EN OPBOUW NAAR HET ONDERZOEK

Het terrein voor de uitbreiding (7,23 m x 25,63 m) aan de bibliotheek doet dienst als tuin. Dit terrein is kadastraal gekend als Nevele, Afd. 5, sectie B, perceel 163s2. De hoogte van het terrein bedraagt er 11,18 m TAW. Het gebied is op de bodemkaart deels ingekleurd als Sbc of droge lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (blauw) en deels als Pbc of droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (geel)

Het project omvat de ook bouw van een nieuw jeugdhuis (trapeziumvormig, grootste afmetingen 12,67m x 26 m). Dit terrein is kadastraal gekend als Nevele, Afd. 5, sectie B, percelen 25r3, 25y2 & 25a3. Het terrein van het jeugdhuis is momenteel in gebruik als grasveld, met enkele parkeerplaatsen en loopt af naar de vallei van de Oude Kale. De hoogte varieert van ca. 10,76 m TAW nabij de Kale in het westen tot ca. 11,32 m TAW in het oosten. Het gebied is op de bodemkaart ingekleurd als Sbc (Droge lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont).

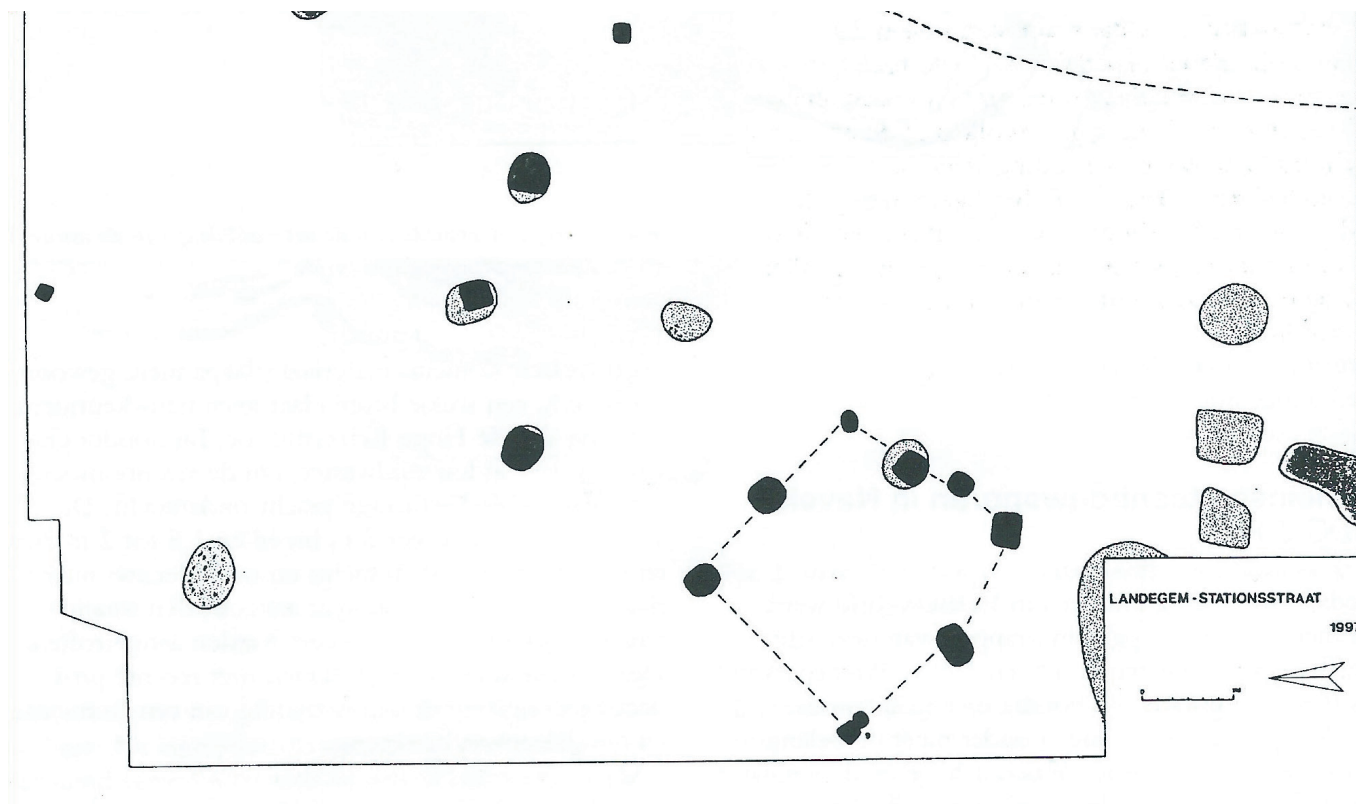
De terreinen maken deel uit van de rug langs de oever van de Kale-vallei, doorgaans gekend om hun archeologische rijkdom.

IV.2 TIJDSKADER

De werken werden uitgevoerd op 10 en 12 juli 2013.

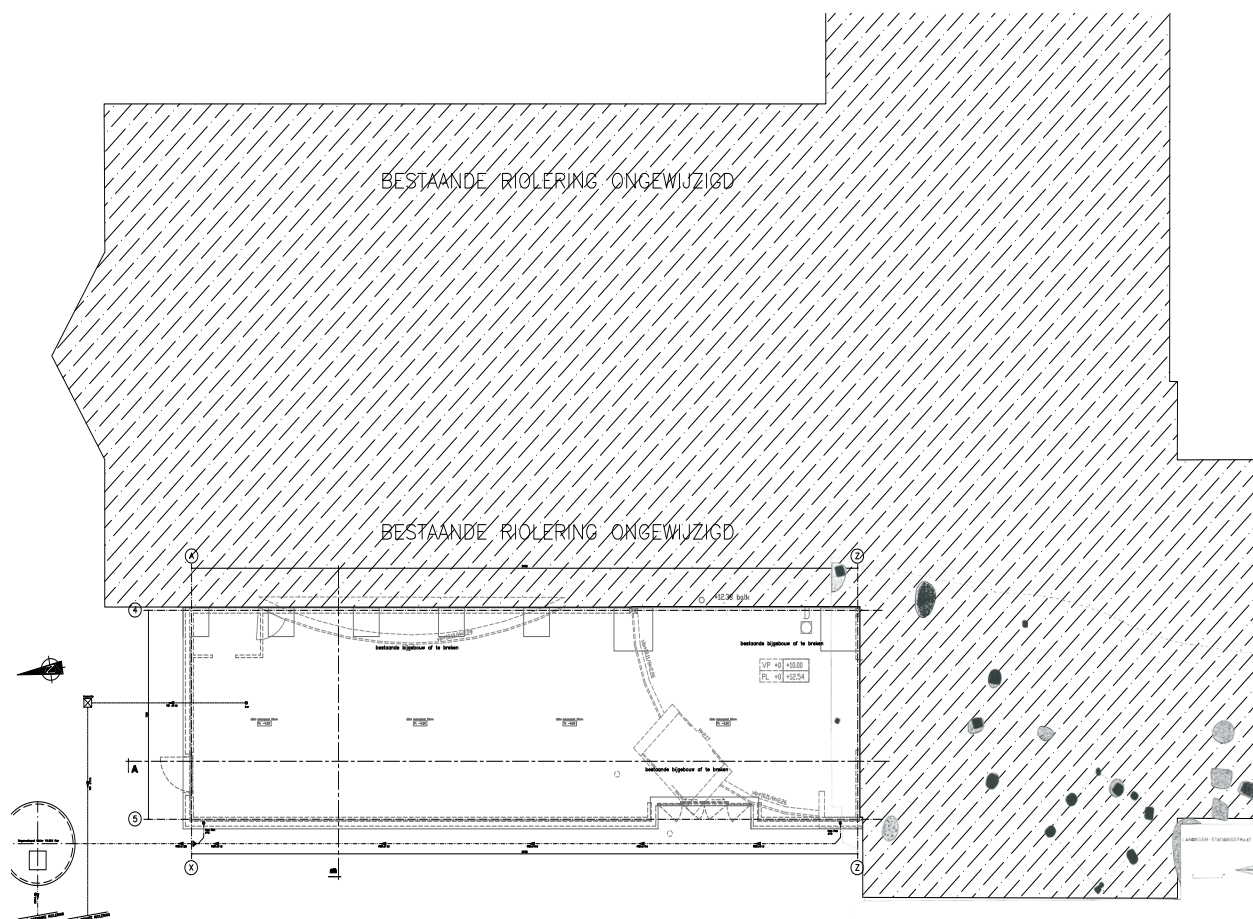
IV.3 FINANCIËEL KADER

De kosten van de werfbegeleiding werden verdeeld tussen de KLAD, die de intergemeentelijk archeoloog D. Vanhee ter beschikking stelde en de bouwheer die zorgde voor een kraan met kraanman en een landmeter.

Figuur 3: Opgravingsplan van het onderzoek bij de bouw van de bibliotheek in 1997. (Uit: DE CLERCQ W. ET AL, 1998, p. 32, Fig. 4.

Figuur 4: Projectie van het opgravingsplan uit 1997 op de huidige toestand (bij benadering).

V. Archeologische en historische voorkennis

Voor de aanvang van het vooronderzoek waren er voor het plangebied archeologische aanwijzingen. In mei 1997 werden bij de bouw van de bibliotheek losse artefacten uit het mesolithicum en neolithicum en uit de metaaltijden en sporen uit de Romeinse periode aangetroffen (zie verder).

De oudste vondsten uit de gemeente Nevele zijn voornamelijk prospectievondsten. Deze gaan van het epi-paleolithicum tot en met het neolithicum (VAN DER HAEGEN G., 1998). Bij de opvolging van een Aquafinracé in het naburige Hansbeke werd een kuil met de resten van een potbeker aangetroffen. Dit bekertype kan in het finaal-neolithicum gedateerd worden (HOORNE J. ET AL, 2009).

Voor Nevele en deelgemeenten zijn enkele circulaire structuren gekend door luchtfotografie. Het gaat vaak om geïsoleerde circulaire structuren. In enkele gevallen – te Merendree Melderden en te Vosselare Kouter en Meerskant – spreekt men van grafvelden met meerdere structuren. In 1990 werd een kort onderzoek uitgevoerd op een van de circulaire structuren van het grafveld Kouter (BOURGEOIS J. ET AL, 1998 & BOURGEOIS J. ET AL, 1999). Dergelijke circulaire structuren worden algemeen verbonden met de grafritus uit de midden-bronstijd (1.700 tot 1.100 v.C.) waarbij de doden (van de elite) begraven werden onder een grafheuvel, omring met één of meerdere grachten (BOURGEOIS J. ET AL, 1999). Bewijzen van nederzettingen uit deze periode zijn er in Nevele nog niet.

Slechts een aantal vondsten uit de regio dateren in de ijzertijd. Het gaat onder meer om een perceleringssysteem dat werd gevonden bij het onderzoek van de circulaire structuur uit de bronstijd te Vosselare - Kouter (BOURGEOIS J. & DE MULDER G., 1992). Een ander grachtensysteem werd door luchtfotografische opnamen langs de Gentstraat opgemerkt (BOURGEOIS J. ET AL, 1998).

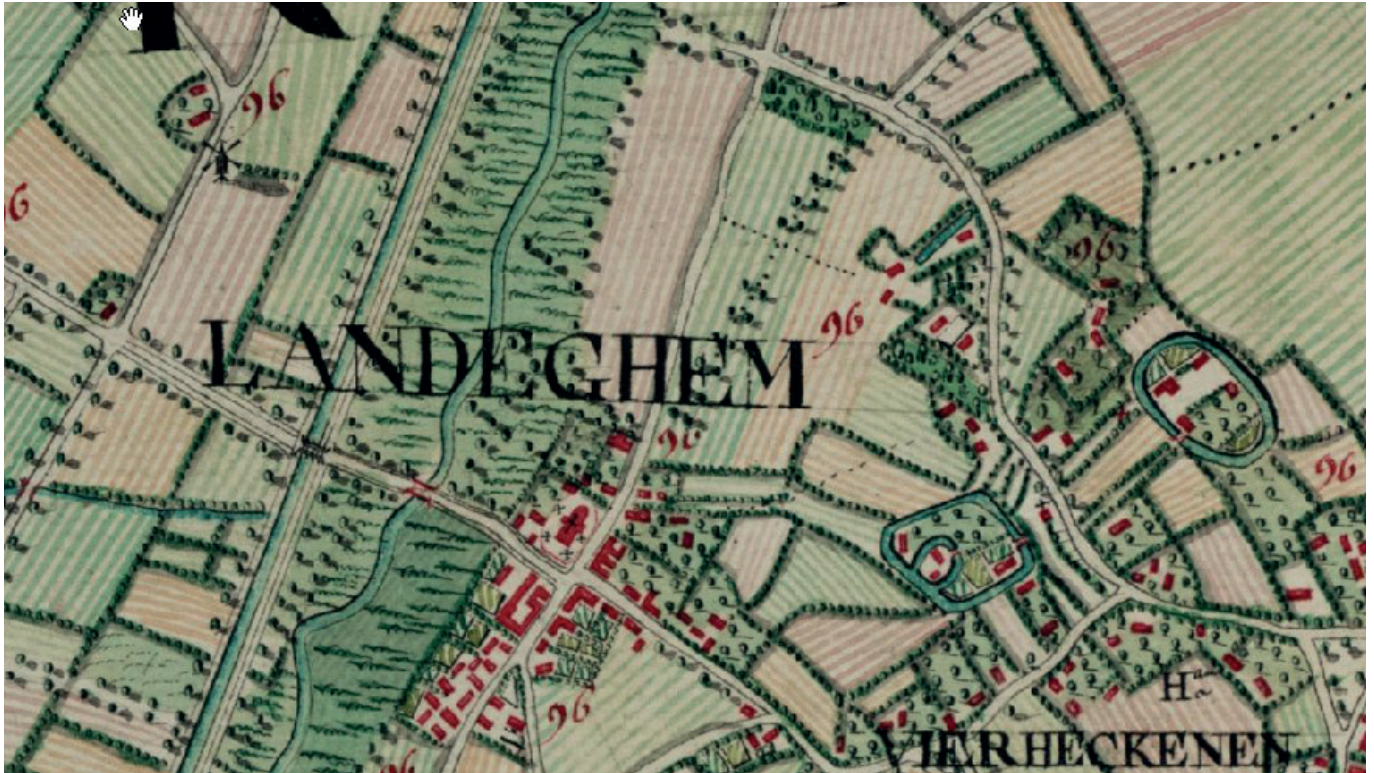
De Romeinse vondsten maken zowat de hoofdbrok uit van de archeologische kennis over Nevele. Over het Romeins Merendree is er natuurlijk heel wat gekend. Vooral de sporenconcentratie langsheen de Molenkouterslag, zowel langs het Kanaal van Schipdonk als in de richting van het centrum, valt op. Archeologen van de Gentse Universiteit hebben door de synthese van de gegevens uit veld- en luchtprospectie, studie van de vondsten en noodopgravingen getracht de grootte en de belangrijkheid van deze concentratie in te schatten. Zij berekenden dat 15 tot 20 ha van de zandrug gelegen nabij de kruising van de Neerkale en de Kruiskale sporen bevat van een Romeinse nederzetting, mogelijk een vicus en misschien zelfs een heiligdom (DE CLERCQ W. ET AL, 1998).

Ook op de koutercomplexen langs de Kale te Vosselare zijn heel wat bewijzen van Romeinse bewoning vastgesteld. Op basis van de spreiding van de Romeinse vondsten, luchtfotografische gegevens en een tweetal opgravingen, zou over die kouterug een Romeins wegtracé lopen. Deze weg loopt vanuit Deinze naar Vosselare en steekt ter hoogte van Vosselareput (Astene -Deinze) de Leie over om dan haar traject naar Merendree verder te zetten.

Voor deelgemeente Landegem is dan weer Romeinse aanwezigheid vastgesteld bij de bouw van de huidige bibliotheek (DE CLERCQ W. ET AL, 1998), de aanwijzing voor deze werfbegeleiding. Voor Hansbeke zijn bij de opvolgingswerken van het Aquafinracé (2009) een tweetal gebouwplattegronden en een brandrestengraf (HOORNE J. ET AL, 2009a) aangetroffen.

Vlak het centrum van Nevele nabij Kerrebroek, is een Romeinse steenbouwsite onderzocht uit de 2e eeuw n.C. Tot op heden is echter nog steeds niet duidelijk welke functie dit gebouw zou kunnen hebben (DE CLERCQ W. ET AL, 1998 & THOEN H., 1998).

Figuur 5: Landeghem op de kaart van Ferraris.

Figuur 6: Landeghem op de Atlas der Buurtwegen.

De periode tussen de 5e eeuw en 9e eeuw n.C. wordt beschouwd als de vroege middeleeuwen. Archeologische sporen uit deze periode zijn eerder schaars. Vermoedelijk hebben de onrust na het verval en de ondergang van het Romeinse Rijk en de Germaanse volksverhuizingen tussen de late 4e en de 6e eeuw hiermee te maken. De regio zou behoorlijk ontvolkt zijn (DE CLERCQ W., 1998a). Toch is het ook mogelijk dat we de vroegmiddeleeuwse sites moeilijk herkennen, of dat ze onder de bestaande dorpskernen gelegen zijn. Recentelijk werd deze stelling bevestigd. Recent zijn in de Nevelse deelgemeenten Vosselare en Merendree nabij beide dorpscentra vroegmiddeleeuwse bewoning aangetroffen. Het onderzoek aan de Hoogstraat te Vosselare legde restanten van verschillende woonerven vrij. De datering wordt nu voorzichtig geschat op 7e tot 8e eeuw n.C. (DE LOGI A. & SCHYNKEL E., 2010). In Merendree werden twee gebouwplattegronden en waterput ontdekt die te dateren zijn omstreeks de 9e eeuw. (DE LOGI A. & VAN CAUWENBERGH S., 2010).

De volle middeleeuwen in Nevele zijn gekend uit 2 opgravingen te Merendree, namelijk Molenkouterslag (2005) en Merendreedorp (2010). Daar werden verschillende gebouwplattegronden uit deze periode onderzocht (VANHEE D. & HOORNE J., 2005 & DE LOGI A. & VAN CAUWENBERGH S., 2010). Dergelijke omgrachte erven met hoofdgebouwen, bijgebouwen en waterputten leren ons meer over de middeleeuwse landinname.

De historische kaarten leveren weinig tot geen aanwijzingen op voor het plangebied.

Figuur 7: Landegem op de kaart van Popp.

Figuur 8: Bodemopbouw op het terrein aan de bibliotheek.

Figuur 9: Zicht op WP 01.

Fig. 10: Spoor 01 in WP 01.

Figuur 11: Coupe op Spoor 01 in WP 01.

VI. Resultaten

VI.1 De foyer aan de bibliotheek

Tijdens de werfbegeleiding werden de funderingswerken voor de nieuwe foyer opgevolgd. Voor het fundament wordt gewerkt met open sleuven waarin een bekofferd betonnen en geïsoleerd fundament komt. De werksleuven meten 1,10 m breed en liggen ca. 90 cm onder de vloerplas van de huidige bibliotheek. Er zijn 2 dergelijke sleuven aangelegd (WP 01 & 02). In de noordelijke sleuf (WP 01) werden 3 kleine sporen aangetroffen. Het gaat om mogelijke paalsporen, met een bruine vulling van lemig zand. Er werd geen dateerbaar materiaal aangetroffen. In de westelijke sleuf (WP 02) werd 1 recente kuil aangetroffen. In de vulling zat ondermeer een blikje van een frisdrank.

Op het fundament wordt een plaat aangelegd van ca. 20 cm dik. Deze plaat werd 40 cm onder de vloerplas van de huidige bibliotheek gegraven en werd niet tot in de vaste bodem aangelegd. Hierin werden dan ook geen sporen vastgesteld. De werkzaamheden werden direct vrijgegeven.

Fig. 12: Overzichtsfoto van de funderingssleuven en de afgegraven zone voor de vloerplaat van de uitbreiding van de bibliotheek.

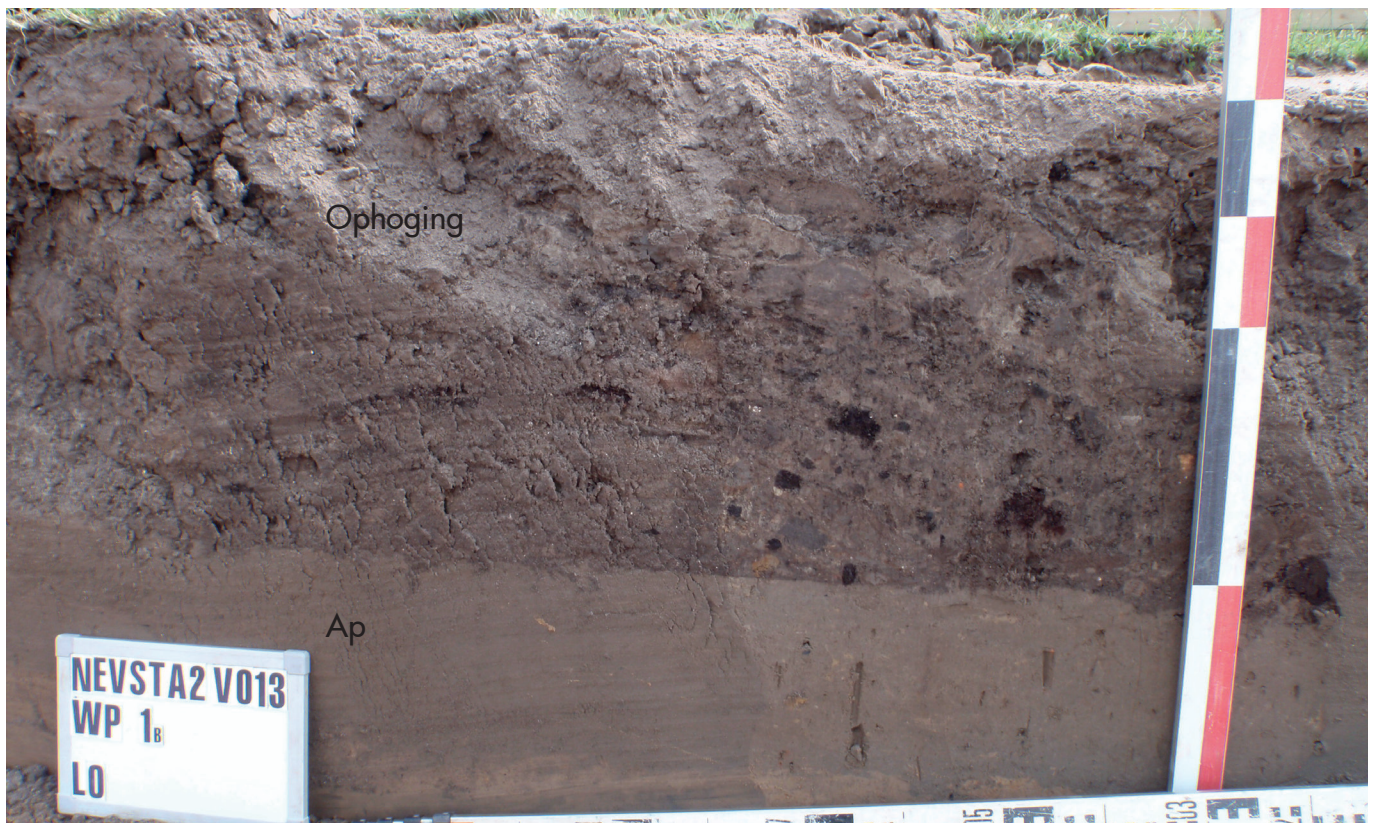

Fig. 13: Overzichtsfoto op de afgegraven zone voor het jeugdhuis. Er werden enkel recente verstoringen en ophogingslagen aangetroffen.

Fig. 14: Ophogingspakket in het westen van het terrein.

VI.2 Het jeugdhuis

De werkzaamheden voor de bouw van het jeugdhuis zijn meer ingrijpend dan de werken aan de bibliotheek, omdat er een deel van de helling wordt afgegraven. In het oosten bevindt het diepste punt zich op ca. 70 cm onder het huidige loopniveau. De vraag was in hoeverre deze helling nog natuurlijk was.

Bij het afgraven van het vloerplateau bleek dat een groot deel van het terrein is opgehoogd. In het westen van het terrein, tegen de Kale, bedraagt de ophoging ca. 50 cm en werd het einde van de ophoging niet bereikt. In deze zone werden enkel recente verstoringen aangetroffen en nutsleidingen, die buiten dienst zijn.

Na ca. 15,50 van de af te graven zone werd de moederbodem aangesneden. Deze werd opgeschaafd, maar er werden geen sporen in ontdekt. De graafwerkzaamheden werden dan tot op de goede diepte uitgevoerd. Uit het onderzoek op het profiel blijkt dat het plateau tegen de oostelijke wand zo een 40 cm in de moederbodem is ingegraven.

Fig. 15: Overzichtsfoto van het afgegraven terrein van het jeugdhuis.

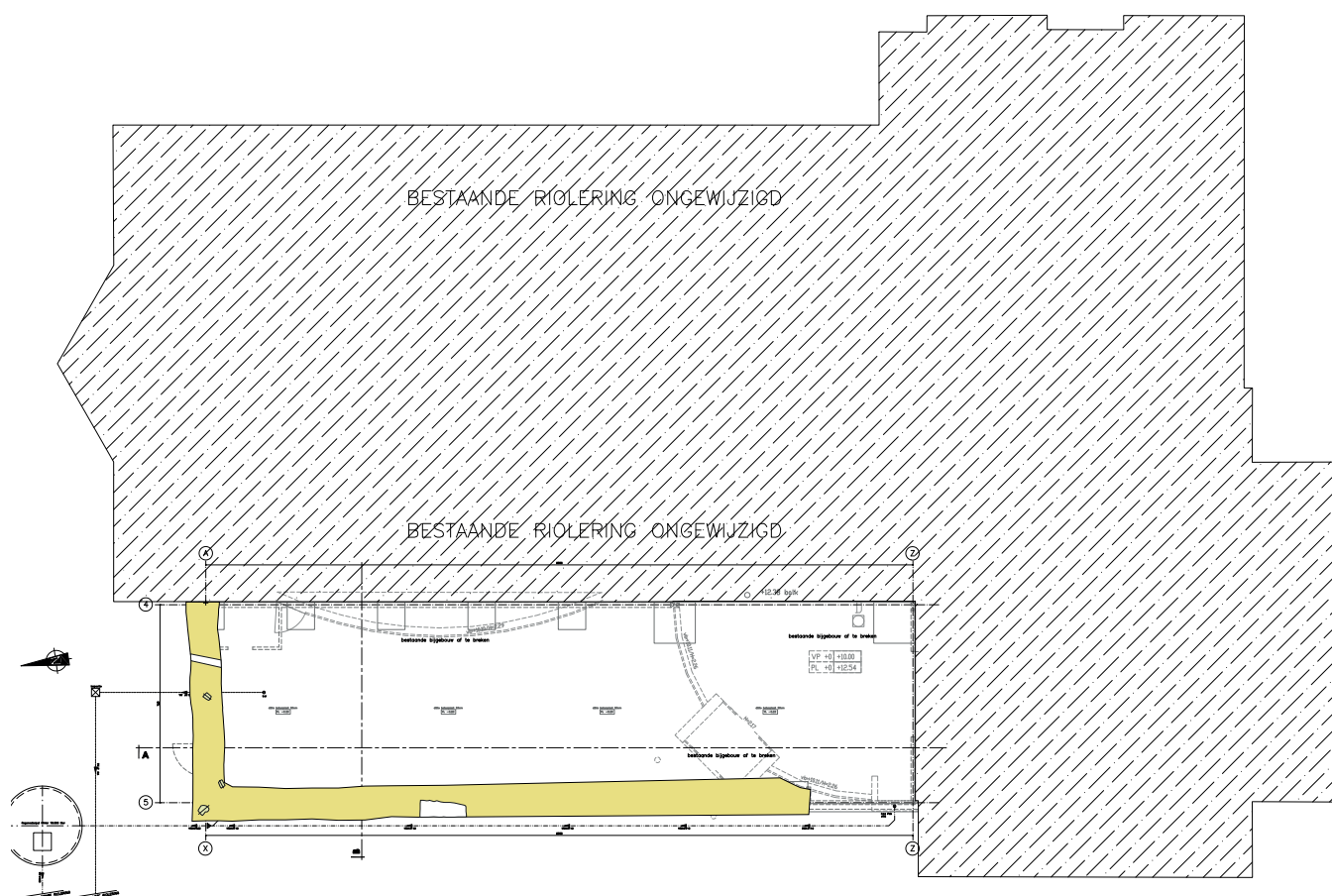
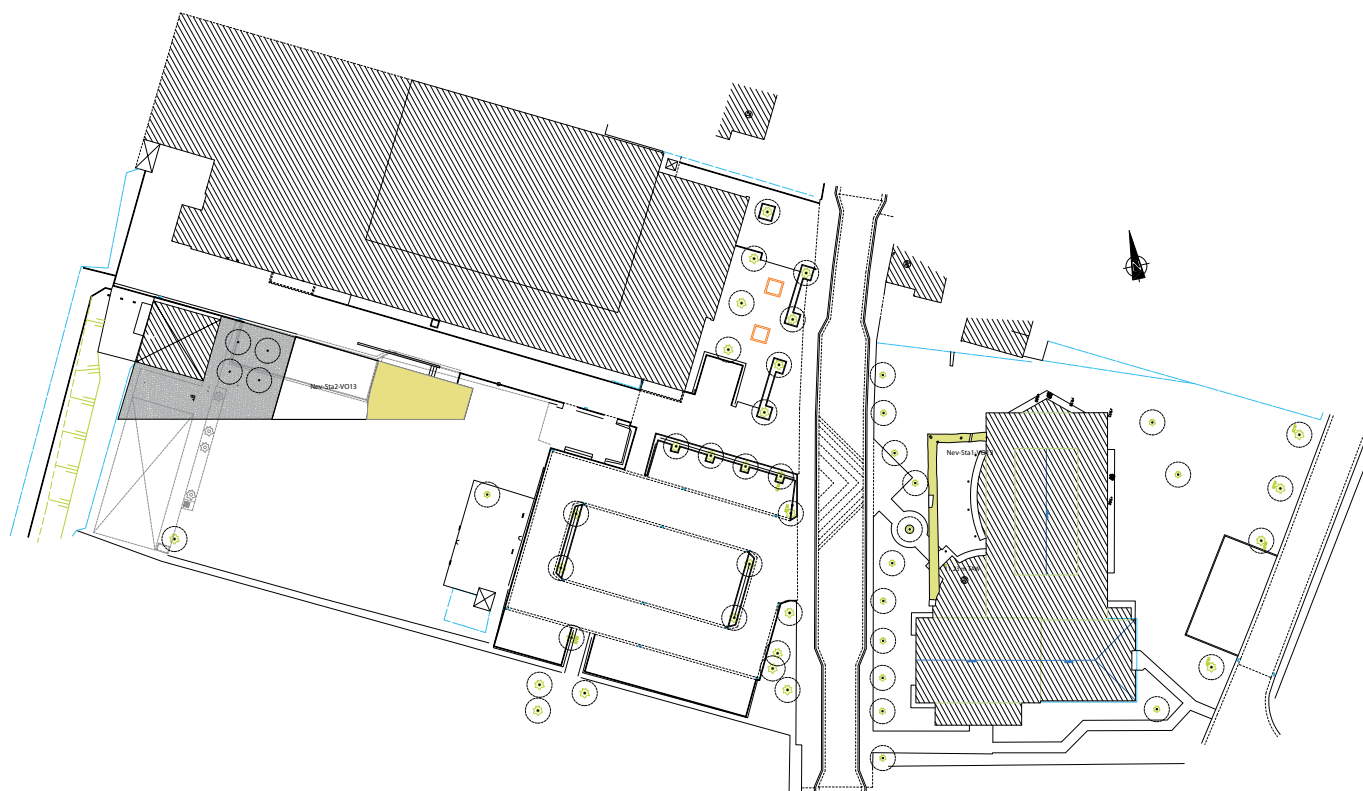

Fig. 13: Inplanting van de funderingssleuven en de aangetroffen sporen aan de bibliotheek.

Fig. 14: Algemeen plan van de uitbreiding van de bibliotheek en het jeugdhuis.

VII. Besluit

De werffbegeleiding van de werken aan de bibliotheek leverde 3 kleine paalsporen op. Door het ontbreken van dateerbaar materiaal kan niet met zekerheid gezegd worden of deze sporen meegaan met de vondsten uit de Romeinse tijd die gedaan zijn bij de bouw van de bibliotheek in 1997.

De werfbegeleiding van de bouw van het jeugdhuis leverde geen relevante sporen.

Beide terreinen kunnen vrijgegeven worden.

VIII. Bibliografie

- DE LOGI A. & SCHYNKEL E., 2010. *Archeologisch onderzoek. Nevele – Hoogstraat. 18 januari tot 30 april 2010.* (=KLAD-rapport 19)
- DE LOGI A. & VAN CAUWENBERGH S., 2010. *Archeologisch onderzoek. Nevele – Merendreedorp. 4 mei tot 25 juni 2010.* 2010. (=KLAD-rapport 20)
- BOURGEOIS J., DE CLERCQ W., DE MULDER G., MEGANCK M. & VERLAECKT K., 1998. Het Land van Nevele in de metaaltijden. In: *VOBOV-info*, 47, pp. 13 - 23.
- BOURGEOIS J. & DE MULDER G., 1992. Een grafheuvel uit de bronstijd en prehistorische perceleringen. Opgravingen 1990 op de kouter te Vosselare. In: *Het Land van Nevele*, XXIII(4), pp. 245 - 266.
- BOURGEOIS J., MEGANCK M., SEMEY J. & VERLAECKT K., 1999. *Cirkels in het land. Een inventaris van cirkelvormige structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen III.* Gent.
- DE CLERCQ W., 1998a. Ongeschreven verleden. Een archeologische kijk op de vroegste bewoningsgeschiedenis van het Land van Nevele. In: *Het Land van Nevele*, 29- 2, pp. 89 - 160.
- DE CLERCQ W., 1998b. De vroege middeleeuwen op het grondgebied van het Land van Nevele. In: *VOBOV-info*, 47, pp. 61 - 62.
- DE CLERCQ W., DESCHIETER J., HAGEMAN B., THOEN H. & VERMEULEN F., 1998. Recent archeologisch onderzoek in de vallei van de Kale, grondgebied Land van Nevele: sites en structuren. In : *VOBOV-info*, 47, pp. 28 - 33.
- HOORNE J., Taelman E. & VANHEE D., 2009. *Archeologische opvolging Aquafintrace Hansbeke. Januari - februari 2009.* (=KLAD-Rapport 13)
- THOEN H., 1998. De Romeinse bewoning in de vallei van de Kale binnen het gebied van het Land van Nevele. Status quaestionis van het onderzoek. In: *VOBOV-info*, 47, pp. 24 - 27.
- VAN DER HAEGEN G., 1998. Steentijdvondsten in het Land van Nevele. In: *VOBOV-info*, 47, pp. 6 - 12.
- VANHEE D. & HOORNE J., 2005. Een volmiddeleeuwse hoeve met explosieve verrassing in de Molenkouterslag. Monumentenzorg en cultuurpatrimonium. In: *Jaarverslag van de provincie Oost- Vlaanderen*, pp. 180 - 181.

